

Metsätalouden ympäristöseuranta 2019

Miksi ympäristöseurantoja tehdään

Metsien käsittelyssä lainsäädäntö, metsäsertifiointi ja sertifioitu ympäristöjärjestelmä ohjeineen edellyttävät, että mm. luontokohteiden ominaispiirteet säilytetään ja metsien maisema-, virkistys- sekä kulttuuriarvot turvataan. Metsähallituksen metsätalouden ympäristöopas asettaa selkeät ympäristövaatimukset metsätalouden harjoittamiselle ja sen laadun jatkuvalla parantamiselle.

Seurannan avulla saadaan:

- annettua palautetta tehdystä työstä ympäristönhoidon kannalta
- selville, kuinka toiminnassa on otettu huomioon lainsäädäntö
- toteutettua sertifiointikriteerien ja omien ohjeiden vaatimukset
- kerättyä tietoa metsäsertifiointia varten
- koottua koulutus- ja kehitystyön painopisteet
- tietoa tulosoajasta varten
- tukea metsätalouden ympäristöviestintään

Metsätalouden ympäristönhoidon laatua seurataan vuosittain. Johdon katselmukseen saadaan tietoa otantatarkastuksista, auditoinneista ja palautejärjestelmästä.

Puunkorjuun ympäristöseuranta aloitettiin vuonna 1994, ja seuraavana vuonna seuranta laajennettiin koskemaan myös vesiensuojelua kunnostusojitusten, maanmuokkauksen ja kulutuksen yhteydessä. Seurantamenetelmiä käytetään myös energiapuun korjuun ja tienrakennuksen ympäristönhoidon laadun varmistamisessa. Seuranta kehitetään jatkuvasti, lainsäädännön, metsäsertifiointin, ohjeiden ja menetelmien muuttuessa.

Vuoden 2019 ympäristöseuranta

Vuonna 2019 tarkastuksessa mukana olivat vuonna 2018 toteutetut tavanomaiset uudistushakkuut ja tarkastusvuonna tehdyt kunnostusojitus- ja maanmuokkaustyömaat sekä Etelä-Suomen hakkuutähteiden korjuu energiapuuksi. Hakkuiden osalta kohteet valittiin otannalla toteutetuista työmaista. Vesiensuojelun ympäristöseurannat kohdennettiin vesistöjen lähellä tehtyihin kunnostusojitus- ja maanmuokkaustyömaihin.

Vuoden 2019 seurantojen tulokset osoittavat, että ympäristönhoidon laatu on kokonaisuutena säilynyt hyvänä. Toiminnan taso täyttää hyvin lainsäädännön, metsäsertifiointin ja pääosin Metsähallituksen ympäristöoppaan vaatimukset (puutteita puunkorjuussa: säästöpuut, tekopökkelöt ja riistatiheiköt).

Seurantamenetelmien kuvaus

Seurannoissa on käytetty neliportaista arvosteluasteikkoa:

- 4: toimittu ohjeen mukaan eikä puutteita
- 3: pieniä puutteita, mutta vielä hyväksyttävällä tasolla
- 2: selviä puutteita toiminnassa tai ympäristön kannalta epätydyttävä
- 1: paljon puutteita toiminnassa tai ympäristöriski todennäköinen

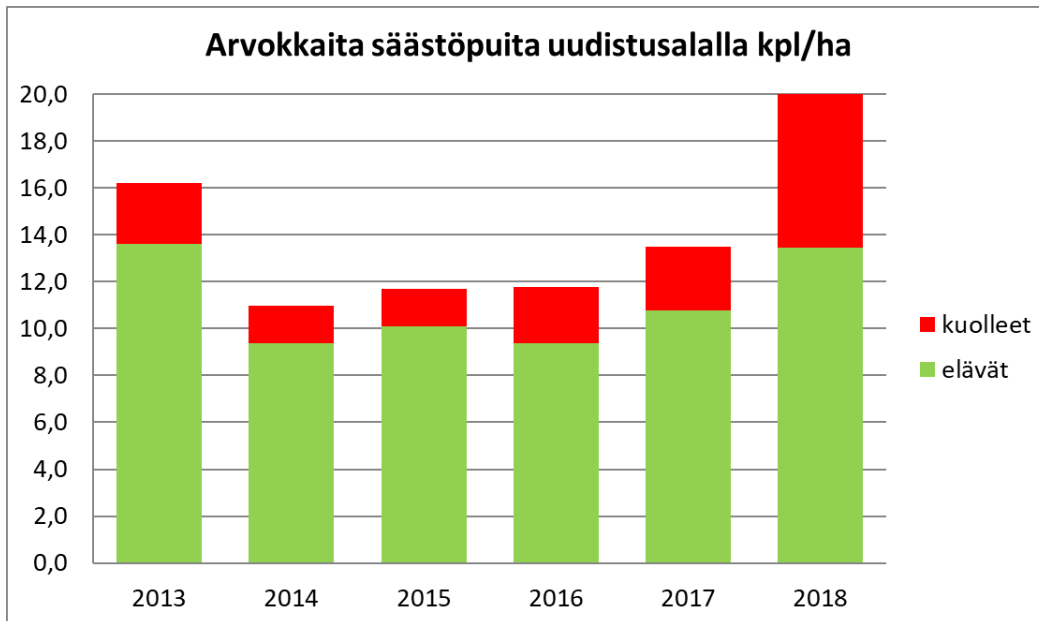
Puunkorjuu

Arvioinnissa tarkastetaan:

- korjuun puusto- ja maastovauriot
- metsien maisema-arvojen turvaaminen
- metsien virkistysarvojen turvaaminen
- metsien kulttuuriarvojen turvaaminen
- suojeltavien lajien ja niiden elinympäristöjen turvaaminen
- luontokohteiden ominaispiirteiden säilyminen
- riistan huomioiminen uudistusalan raivauksessa
- vesistöjen suojavyöhykkeiden rajausta ja säilyminen
- hakkuualoille ja luontokohteisiin jätettyjen elävien säästöpuiden ja järeiden lahopuita määrä sekä luonnonhoidollinen laatu

Uudistushakkuiden osalta tarkastukseen tuli nyt ensimmäistä kertaa uuden ympäristöoppaan mukaisesti toteutetut hakkuut. 2018 käyttöön otetun ympäristöoppaan keskeisimmät muutokset hakkuiden osalta olivat kuolleen puun korjuusta luopuminen, riistatiheikköjen määrän lisääminen ja päivitetty arvokkaan säästöpuun kriteerit. Muutokset näkyvät selvästi hakkuualalle jätetyn puuston määrässä.

Kuvassa vuosi on hakkuun toteutusvuosi. 2019 tarkastettiin vuonna 2018 hakatut työmaat.

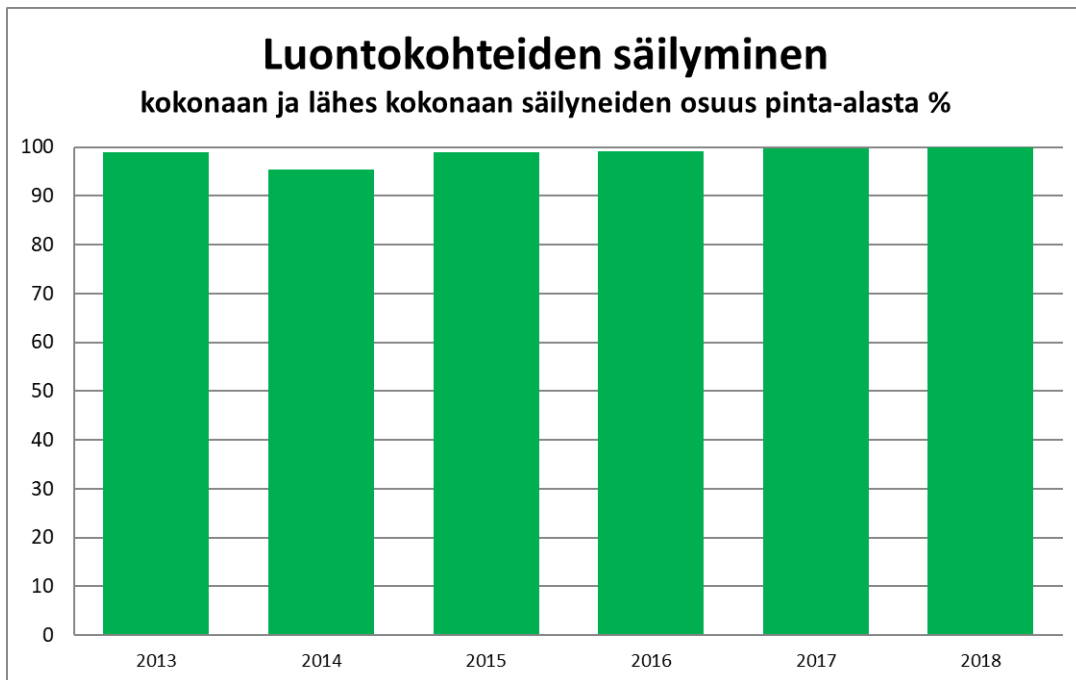
Säästöpuilla on tärkeä merkitys monille lahoppuusta riippuvaisille eliölajeille. Vuoden 2018 normaaleissa uudistushakkuissa hakkuualalle jätettiin keskimäärin 13,4 Metsähallituksen Metsätalouden ympäristöoppaan mukaista arvokasta elävää säästöpuuta hehtaarille.

Arvokkaiden säästöpuiden lisäksi uudistusaloille jätettiin runsaasti eläviä pienempiläpimittaisia puita, jotka luetaan metsäsertifiointissa myös säästöpuiksi, samoin kuin järeä kuollut pysty- ja maapuu sekä osin suojavyöhykkeiden puusto. Metsäsertifiointikriteerien mukaisia säästöpuita jätettiin uudistusaloille keskimäärin yli kolmekymmentä kappaletta hehtaarille.

Uuden ympäristöoppaan mukaan uudistusalan raivauksessa kohteelle tulee jättää riistatiheikköjä yli kolminkertainen määrä aikaisempaan ohjeeseen verrattuna. Riistatiheiköt tarjoavat suojaa ja

parantavat merkittävästi metsäkanalintujen pesien säilymistä. Seurantojen mukaan riistatiheikköjen lukumäärä on noussut, mutta emme ole vielä uuden tavoitteen tasolla.

Luontokohteet säilyivät puunkorjuussa täysin vahingoittumattomina.

Energiapuun korjuu

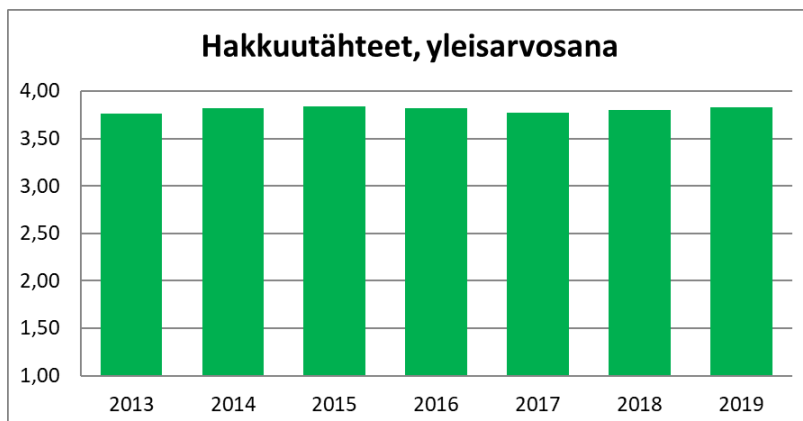
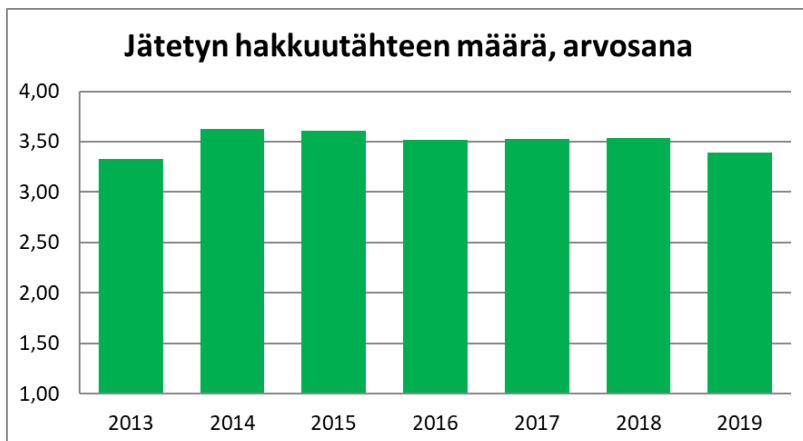
Energiapuun korjuun seurannassa arvioidaan energiapuun korjuun aiheuttamat vaikutukset ainespuun korjuun jälkeen. Energiapuun korjuuta on tehty ja seurattu vuodesta 2007. Hakkuutähteiden ja kantojen korjuu arvioidaan omina työlajeinaan.

Arvioinnissa tarkastetaan:

- kohteen sopivuus energiapuun korjuukohteeksi
- hakkuutähteiden ja kantojen jättäminen korjuualalle ohjeeseen verrattuna
- varastoinnin vesistövaikutukset sekä mahdolliset työturvallisuusriskit
- järeiden lahopuiden säilyminen
- erityiskohteiden säilyminen (luonto-, kulttuuriperintö- ja virkistyskohteet)
- suojavyöhykkeiden rajaus ja säilyminen (vesistöt, säästöpuut, erikoiskohteet)
- kohteen maisema-arvojen säilyttäminen
- korjuun puusto- ja maastovauriot.

Kantojen korjuuta ei tehty viime vuosina Metsähallituksessa. Hakkuutähteiden korjuu on myös vähentynyt ja seuranta tehtiin vain Etelä-Suomessa. Ympäristöseurannan näkökulmasta toiminta on hyvällä tasolla, joskin osalla aloista on korjattu hieman liikaa oksia ja latvuksia.

Vesiensuojelu: kunnostusojitus ja maanmuokkaus

Vesiensuojelun tason arviointia tehdään kunnostusojituksessa ja maanmuokkauksessa.

Arvioinnissa tarkastetaan:

- muokausmenetelmän sopivuus kasvupaikalle
- kunnostusojituksen tarpeellisuus
- työkohteeseen rajoittuvien vesistöjen vesiensuojelutoimenpiteet ja niiden riittävyys
- suojavyöhykkeiden arviointi Metsähallituksen metsätalouden ympäristöoppaan mukaan
- suojavyöhykkeiden arviointi metsäsertifiointia varten
- luontokohteiden huomioon ottaminen
- maisematekijät
- käsittelyalalla tehdyt vesiensuojelutoimenpiteet.

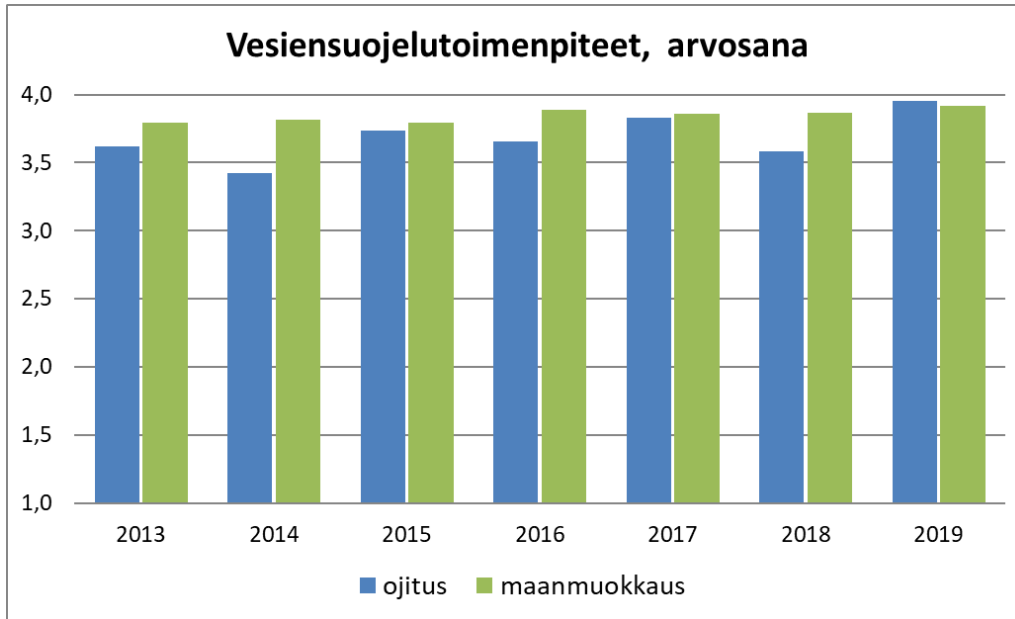

Kunnostusojituksessa ja maanmuokkauksessa toimenpiteet suunnitellaan siten, että kiintoaineksia ja ravinteita ei pääse vesistöihin. Järvien, jokien, purojen ja lähteiden ympärille jätetään riittävät suojavyöhykkeet vesistöhaittojen ehkäisemiseksi.

Tulosten perusteella toteutetuissa kunnostusojitus- ja maanmuokkauskohteissa vesiensuojelussa on onnistuttu hyvin. Kunnostusojituksen osalta seurannan toteutti Tapio Palvelut Oy.

Tapion toteuttaman ympäristöseurannan mukaan Metsähallituksen kunnostusojitustyömaiden vesiensuojelu on vaatimukset täyttävää.

Kunnostusojitusmäärät ovat pudonneet edellisvuosista. Viime vuonna kunnostusojituksia tehtiin lähinnä Pohjanmaa-Kainuu alueella.

Metson soitimet

Metson soidinpaikkoja on tallennettu Metsähallituksen paikkatietojärjestelmään noin 2 500 kpl. Metsolle soveltuvan metsän peittävyys pitää olla soidinpaikalla (20 ha) vähintään 50 % ja soidinalueella (314 ha) vähintään 33 %. Tunnetut soidinkeskukset jätetään uudistushakkuissa pääsääntöisesti hakkaamatta, mutta suurilla (yli 10 kukkoa) soitimilla voidaan tehdä varovaisia väljennyshakkuita tai eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakkuita.

Metsonsoidinpaikkojen laatumittaus tehdään paikkatietoaineiston perusteella.

Arvioinnissa tarkastetaan:

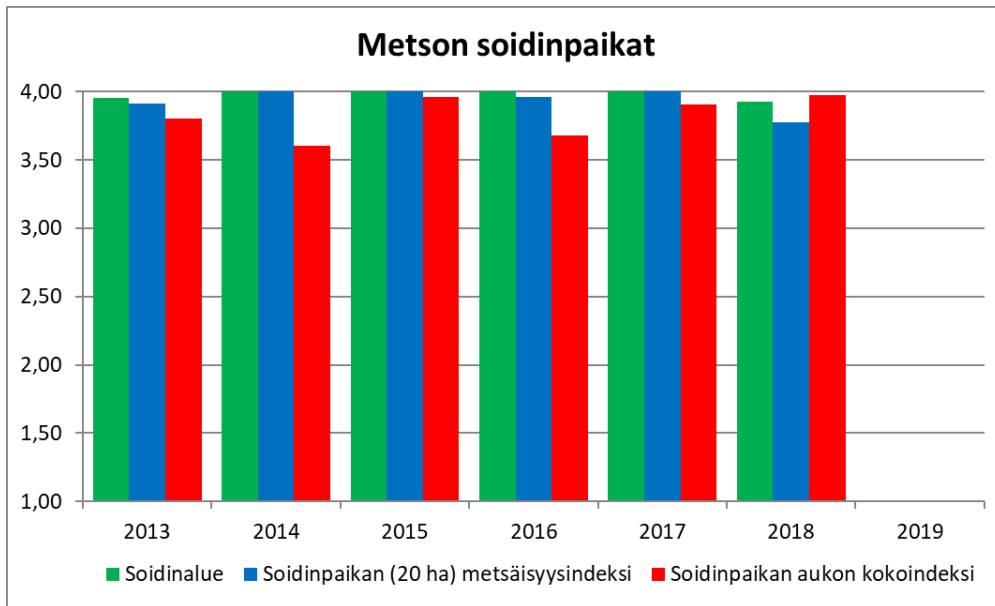
- soidinpaikan metsäisyys
- soidinalueen metsäisyys
- hakkuuaukon koko soidinpaikalla

Metson soidin

- Soidinkeskus (parittelupaikka keskellä)
- Soidinpaikka (metsokukkojen soidinreviirit)
- Soidinalue (tämän ulkopuolella)

Vuoden 2018 hakkuiden osalta tarkastettiin yhteensä 40 metsonsoidinta. Yhdellä soitimella oli soidinpaikan aukon koko yli ohjeen ja kolmella soitimella metsäisyysindeksi ei ollut tavoitetasolla.

Paikkatietojärjestelmän metsonsoidinpaikkojen tarkistamiseen rakennettua analyysityökalua on kehitetty ja jatkossa sen avulla voidaan tarkistaa hakkuiden vaikutukset jo suunnitteluvaiheessa.